

*Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-014
назди Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон (734067, ш. Душанбе, кӯчаи
Нахимов 64/14)*

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи унвонҷӯ Султонов Мусулмон Субҳонович
дар мавзӯи «Мукамалгардонии низоми идоракунии суғуртакунонии
хавфу хатарҳои бонкӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои
иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07-Молия, муомилоти пулӣ ва қарз**

Дар айни замон, бозори суғуртаи хавфҳои бонкӣ муаммои калидии васеъгардии базаи захиравӣ ва иқтидори захиравии низоми бонкӣ ба ҳисоб мераванд, ки инҳо заминаи баландбардории устувории иқтисоди миллӣ ба ҳисоб мераванд. Ҳамин тариқ, рушди бозори бонкӣ нишон медиҳад, ки динамикаи дороиҳои бонкҳои тиҷоратӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаш соли охир тамоюли пастравӣ дорад: агар дар соли 2017 дороиҳои бонкҳои тиҷоратӣ нисбат ба ММД 29,85 фоизро ташкил дода бошанд, пас дар соли 2022 ин нишондиҳанда то 21,88 фоиз коҳиш ёфт. Бояд қайд кард, ки барои кишварҳои рӯ ба тараққӣ, хусусан Тоҷикистон сатҳи аз ҳама муътадили нишондиҳандаи дороиҳои низоми бонкӣ мутаносибан аз 80 то 100%-и ММД мебошад, ки он барои дастгирии рушди иқтисодии кишвар таъсири начандон калон дорад.

Аз мӯҳтавои автореферати Султонов М.С. собит мегардад, ки муҳимтар аз ҳама дар самти суғуртакунии хатарҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тақрибан тадқиқоти илмӣ вуҷуд надорад. Дар ин бобат, масъалаҳои суғуртакунии хатарҳо марбут ба фаъолияти бонкӣ аҳамияти хоса доранд. Ин масъала аҳамияти калони назариявӣ ва амалӣ дошта, дар назди илми иқтисодиёт ва рушди он вазифаҳои нав мегузорад, ки ҳалли онҳо асоснокии илмии тадбирҳои такмил додани иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистонро зиёд мекунад. Маҳз масъалаҳои номбурда муҳимияти интихоби мавзӯи таҳқиқотиро ба миён гузоштааст.

Дар иртибот ба ин гуфтаҳо, ба андешаи диссертант, фаъолияти бонкҳои тиҷоратӣ, ҳамеша дар шароити мавҷудияти номуайянии омилҳои дохиливу берунӣ вобастагӣ дорад. Дар иртибот ба ҳамин диссертант таъкид намудааст, ки гуфт, ки хавф ҳамон вақт ба вуҷуд омада метавонад, ки агар номуайяни ва хусусан имконияти варианти таъсири манфии рушди ҳодиса ҷой дошта бошад (С.8).

Муаллиф дар баробари пешниҳоди роҳҳои ҳалли мушкилот инчунин суғуртаи кортҳои бонкӣ ва суғуртаи қарзҳои ипотекиро дар бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун самти афзалиятноки фаъолият барои бонкҳои тиҷорати меҳисобад. Фароҳам овардани шароит барои суғуртакунии хатарҳои қарзҳои ипотеки на танҳо дар сатҳи бонкҳои тиҷоратӣ ва ташкилотҳои суғуртавӣ, балки дар сатҳи давлатӣ низ муҳим мебошад, зеро дастрасии манзил яке аз самтҳои асосии сиёсати иҷтимоии давлат мебошад. Барои ноил шудан ба ин ҳадаф, ҳамаи иштирокчиёни касбии бозори суғурта ва ширкатҳои сохтмонӣ ва бонкҳои тиҷоратӣ бояд ҳамкориҳои зич дошта бошанд (с.19). Вобаста ба ҳамин диссертант дар ҷадвали 9-и автореферат динамикаи нишондиҳандаҳои қарзҳои ипотеки, сандуқи қарзӣ ва даромади пулии аҳоли барои солҳои 2010-2022 таҳлил намудааст (с.9).

Хулоса ва тавсияҳои дар таҳқиқоти автореферати диссертатсии овардашударо дар фаъолияти амалӣ ҳангоми суғуртакунии ва имкониятҳои паст намудани хатарҳои бонкӣ ба таври васеъ истифода бурдан мумкин аст. Онҳоро, инчунин, Бонки миллии Тоҷикистон ва дигар бонкҳои тиҷоратӣ барои такмили қонунгузорӣ ва таҳияи тадбирҳо дар соҳаи фаъолияти бонкӣ истифода бурда метавонад.

Бо вуҷуди он, ки шиносои бо автореферат ҷиҳатҳои мусбиро дорост, баъзе норасоӣҳо ба назар мерасанд:

1. Муаллиф пешниҳоди ҷолиберо дар расми 4 оид ба роҳҳои ҳал намудани мушкилоти суғуртакунии хавфу хатарҳои бонкӣ манзур

сохтааст, ки қобили қабул мебошад. Агар муаллиф шарҳи онро ба таври пурра ва мушаххас нишон медод,

2. Баъзе қисматҳои хулосаи кор хислати умуминазариявӣ дошта, хуб мешуд он андешаҳо бо мисолҳо мушаххас тасдиқ карда мешуданд.

Ин эродҳо хусусияти тавсиявӣ дошта, арзиши таҳқиқоти илмии кори илмиро коҳиш намедиханд.

Дар маҷмӯъ мазмуни автореферат шаҳодат медиҳад, ки диссертатсия таҳқиқоти ҷиддии илмӣ буда, мустақилияти муаллифро дар пажӯҳишу ҳалли муаммоҳои илмии мавзӯи интихобшуда, нишон медиҳад.

Ҳамин тавр, автореферати диссертатсияи унвонҷӯ Султонов Муслмон Субҳонович дар мавзӯи «Мукамалгардонии низоми идоракунии суғуртакунонии хавфу хатарҳои бонкӣ», ба талаботи Низомномаи Комиссияи Олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.07-Молия, муомилоти пулӣ ва қарз сазовор мебошад.

**Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
муовини ректор оид ба илм ва
инноватсияи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ,
бизнес ва сиёсати Тоҷикистон**

Ризоқулов Т.Р.

Суроғаи донишгоҳ: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Хучанд, 17 мкр., хонаи №1, тел.: (+992) 342223594, e-mail: t_rizokulov@mail.ru

Имзои доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Ризоқулов Туракул Рабимкуловичро тасдиқ мекунам.

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсус

Мирпочоев И.Х.